

Evaluatie Drank- en Horecawet

De gevolgen van de nieuwe Drank- en Horecawet in beeld

Hoe is het alcoholgebruik onder jongeren
in de leeftijd van 13-19 jaar?

Wat vinden jongeren
en hun ouders van
de aangepaste
Drank- en Horecawet?

Wat is de mening van
deskundigen ten
aanzien van de aanpak
van het alcoholgebruik
van jongeren?

Hoe ziet het toezicht en
de handhaving van de
Drank- en Horecawet eruit?

Over deze factsheet

Deze factsheet bevat de belangrijkste resultaten, conclusies en aanbevelingen van de *evaluatie van de Drank- en Horecawet (DHW)* in de regio IJsselland in 2015-2016.

Deze evaluatie geeft een beeld van het huidige alcoholgebruik onder jongeren in de leeftijd van 13 tot en met 19 jaar en de ervaringen van hun ouders. Daarnaast zijn de preventie en handavingsplannen van gemeenten in IJsselland bestudeerd en is er gevraagd naar de mening en ervaringen van professionals die betrokken zijn bij handhaving, toezicht of hulpverlening.

Deze evaluatie helpt gemeenten en professionals bij de alcoholpreventie jeugd en om het alcoholbeleid te blijven verbeteren.

De DHW in het kort

Op 1 januari 2013 is een wetswijziging van de Drank- en Horecawet ingegaan die onder andere de handhaving van de wet overdraagt aan de gemeenten.

Per 1 januari 2014 is de DHW verder gewijzigd. De leeftijdsgrens voor de verkoop van zwak alcoholhoudende dranken is verhoogd van 16 naar 18 jaar. Er geldt nu één leeftijdsgrens voor alle alcoholhoudende dranken. Daarnaast waren gemeenten verplicht om 1 juli 2014 een preventie- en handavingsplan te hebben vastgesteld.

Onderdelen van de evaluatie

1 Hoe is het alcoholgebruik onder jongeren in de leeftijd van 13-19 jaar?

- Vragenlijstonderzoek
- Interviews

3 Hoe ziet het toezicht en de handhaving van de Drank- en Horecawet eruit?

- Dossieronderzoek
- Literatuuronderzoek
- Interviews

2 Wat vinden jongeren en hun ouders van de aangepaste Drank- en Horecawet?

- Focusgesprekken
- Interviews
- Vragenlijstonderzoek

4 Wat is de mening van deskundigen ten aanzien van de aanpak van het alcoholgebruik van jongeren?

- Expertmeeting

Conclusies

✓ Conclusie 1

Veel jongeren drinken overmatig alcohol, maar beginnen wel op steeds latere leeftijd met het drinken van alcohol.

✓ Conclusie 2

De nieuwe bepalingen in de DHW worden door formele verstrekkers, zoals sportkantines en supermarkten redelijk tot goed nageleefd. Maar doen zij dat niet dan worden er weinig (wettelijke) maatregelen genomen tegen deze verstrekkers én alcohol drinkende jongeren onder de 18 jaar.

✓ Conclusie 3

Handavings- en preventieactiviteiten worden door veel gemeenten nauwelijks op elkaar afgestemd.

✓ Conclusie 4

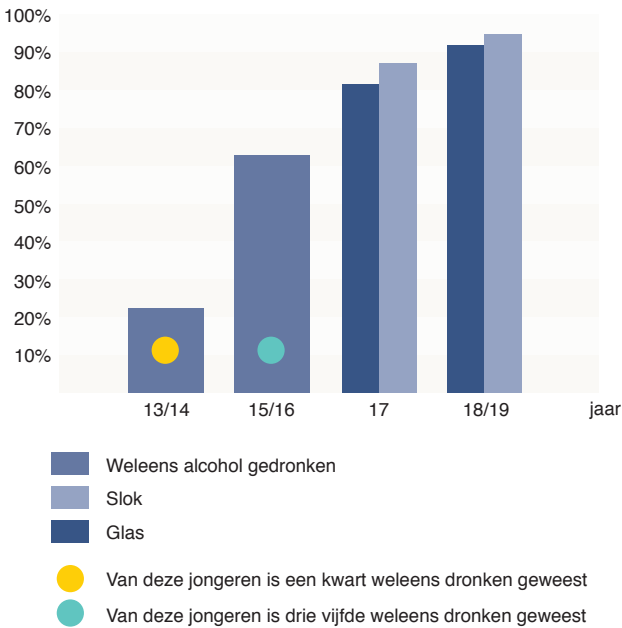
Ouders spelen een belangrijke rol bij het alcoholgebruik van jongeren maar pakken deze rol niet altijd even goed op.

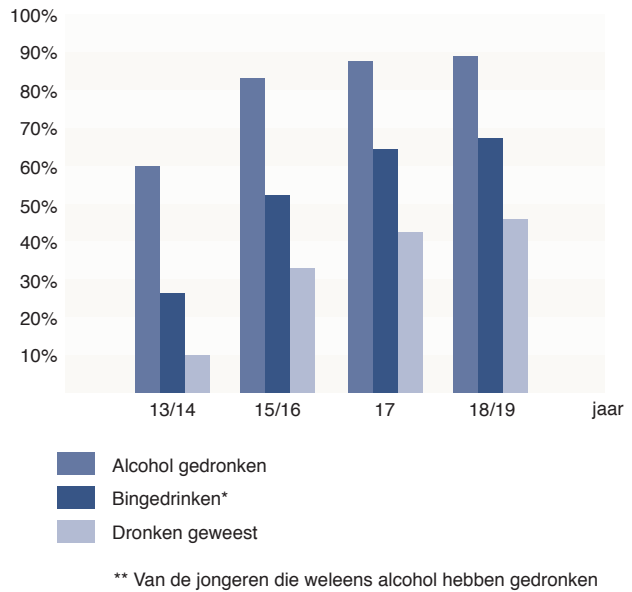
1 Alcoholgebruik

13, 14, 15, 16 jarigen > ruim 10.000 respondenten - 17, 18, 19 jarigen > ruim 1.300 respondenten

Weleens alcohol gedronken

Afgelopen 4 weken **

Indrinken

Ruim **40%** van de jongeren van 17 tot en met 19 jaar doet aan indrinken.

* **Bingedrinken** is het drinken van 5 glazen alcohol of meer per gelegenheid.

Bingedrinken*

Jongens van 17 tot en met 19 jaar doen veel vaker aan bingedrinken dan meisjes in die leeftijd.

75%

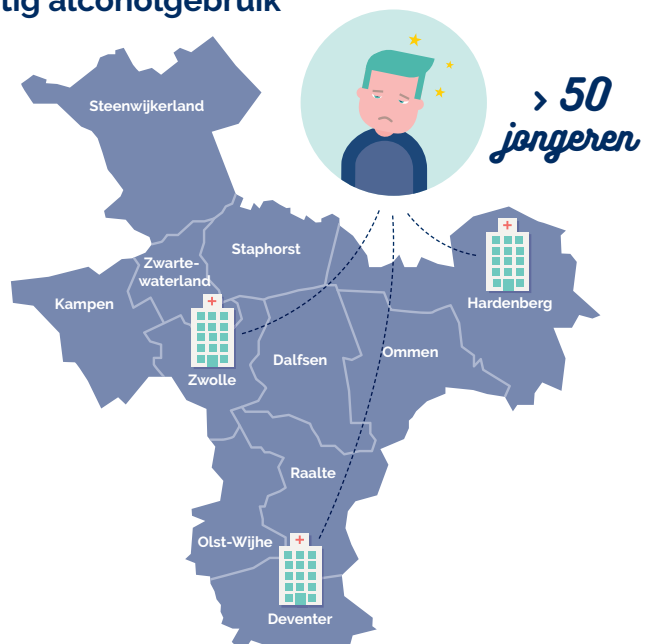
58%

Ziekenhuisbezoek ten gevolge van overmatig alcoholgebruik

In 2015 zijn in de 3 ziekenhuizen in de regio IJsselland ruim **50 jongeren** behandeld ten gevolge van overmatig alcoholgebruik. Bij een groot deel van deze jongeren was daadwerkelijk sprake van **alcoholintoxicatie**. De gemiddelde leeftijd lag rond de **16 jaar**.

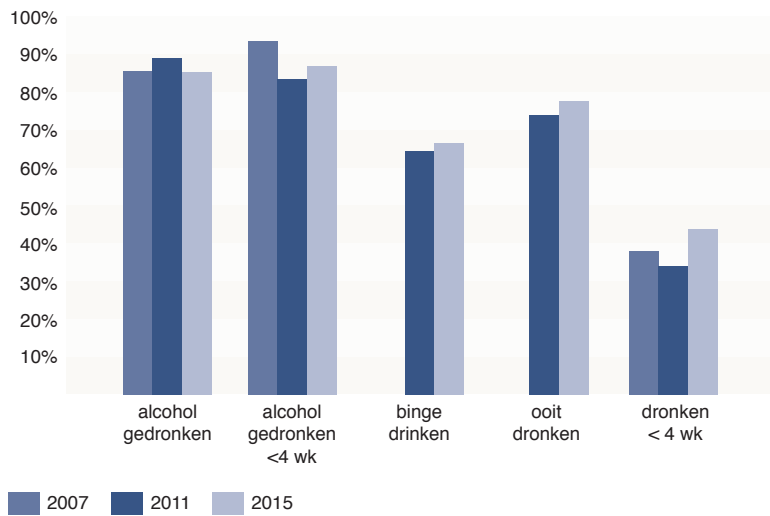
Het nazorgtraject verschilt enigszins per ziekenhuis. De kinderarts of een medewerker van Tactus verslavingszorg voert één of meer gesprekken met de jongeren en hun ouders.

Op de spoedeisende hulp en huisartsenpost is de registratie van jongeren met alcohol gerelateerd letsel onvolledig. In werkelijkheid zal het aantal jongeren waarbij sprake is van overmatig alcoholgebruik hoger zijn.

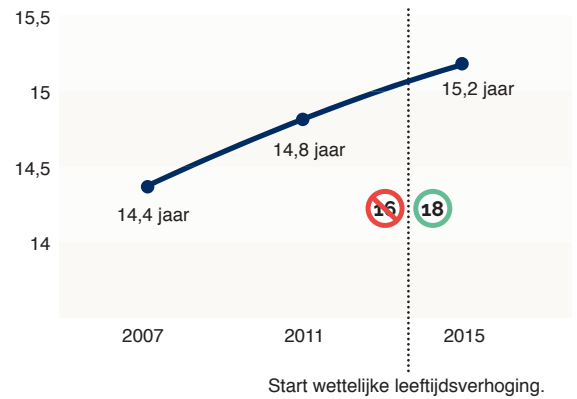

Trends alcoholgebruik

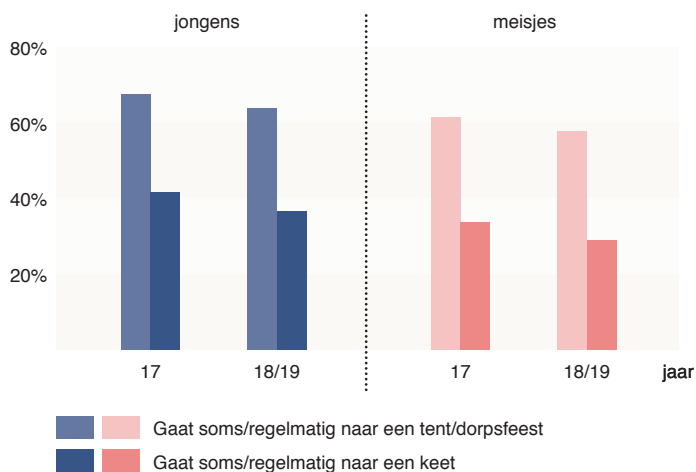
Jongeren 17, 18 en 19 jaar 2007-2015

Startleeftijd alcohol drinken

Keten en tentfeesten

Highlights keetbezoekers

- ✓ Jongeren gaan ook buiten hun eigen gemeente naar keten en hokken.
- ✓ Van de jongeren gaat 1/3 minimaal 1 keer per week naar de keet.
- ✓ Jongeren zorgen zelf voor elkaar als het drinken uit de hand is gelopen.
- ✓ De alcohol in de keet wordt aangekocht door jongeren die al 18 jaar zijn, soms ook door ouders.

Redenen om naar een keet te gaan

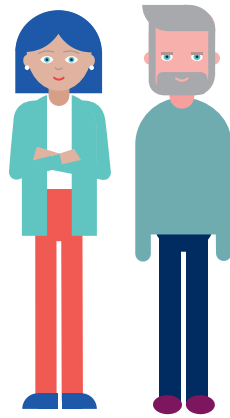

Wat is een keet?

Een keet is een ontmoetingsplek voor jongeren in de leeftijd van 13-23 jaar. Het is vaak een schuur of caravan op eigen terrein. Een belangrijk kenmerk van een keet/hok is dat deze door de jongeren (of ouders) zelf wordt beheerd.

Ouders over keetbezoek

"Ik vind het prima dat mijn zoon naar de keet gaat. Dit heb ik liever dan dat hij naar de discotheek of een café gaat. Ik ken de keeteigenaar immers en vertrouw hem."

"Ik bemoei me niet met het reilen en zeilen in de keet en ik weet ook niet hoe het er in een keet aan toe gaat."

"Ik (ouder én keeteigenaar) treed pas op als er sprake is van overlast voor de buurt, met name geluidsoverlast."

2 Mening ouders en jongeren

Afspraken over alcoholgebruik en bingedrinken

Jongeren die afspraken maken met hun ouders doen **minder vaak** aan bingedrinken dan jongeren die geen afspraken maken.

Ongeveer **60%** van de **17 jarigen** heeft weleens een gesprek met ouders over alcoholgebruik.

Mijn ouders vinden het goed	41%
Mijn ouders zeggen er niets van	11%
Mijn ouders raden drinken af	29%
Mijn ouders verbieden het	4%
Mijn ouders weten niet dat ik drink	15%

13 t/m 16 jaar

Mijn ouders vinden het goed	55%
Mijn ouders zeggen er niets van	14%
Mijn ouders raden drinken af	17%
Mijn ouders verbieden het	3%
Mijn ouders weten niet dat ik drink	6%

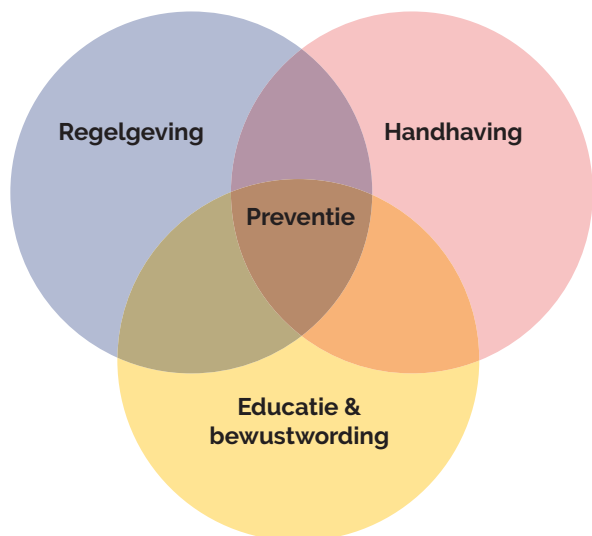
17 jaar

Highlights mening ouders

- ✓ Drinken op jonge leeftijd (14-16 jaar) wordt steeds minder getolereerd en hierop wordt actiever opgetreden door ouders.
- ✓ Het nut van strikte naleving van de wet bij de 'overgangleeftijd' van 17 jaar wordt door ouders betwist. Het wennen aan alcoholgebruik met als doel verantwoord alcoholgebruik in de toekomst is hierbij één van de belangrijkste motieven.
- ✓ Ouders van jongeren in de leeftijd 16-18 jaar voelen zich er beter bij wanneer ze toestaan dat hun kind vanaf 16 jaar met mate drinkt, dan dat ze het verbieden en kinderen het stiekem gaan doen.
- ✓ Met de uitvoering van de wet in de supermarkt hebben ouders geen moeite. Zij verwonderen zich er wel over dat thuisbezorgers van boodschappen gewoon drank laten aannemen door minderjarigen.
- ✓ Ouders weten vaak niet wat er gebeurt als hun kind bij vrienden is. Ze weten dat vrienden in vriendengroepen een grote invloed op elkaar uit kunnen oefenen en zijn bang dat hun kind daardoor beïnvloed wordt in het drinken van alcohol.
- ✓ Er wordt volgens de ouders te weinig georganiseerd voor jongeren onder de achttien jaar om de vrijdag- en zaterdagavond door te brengen. Ze mogen cafés en clubs niet meer in en brengen daarom nu hun tijd door bij vrienden thuis in een schuur, keet of tuinhuis. Ouders merken dat hun kind behoefte heeft aan een plek waar ze samen kunnen komen met vrienden, maar waar alleen fris wordt geschonken.

3 Toezicht en handhaving

Preventie- en handhavingsplannen

De preventie- en handhavingsplannen (PHP) van de 11 gemeenten in de regio IJsselland zijn in het kader van deze evaluatie onderzocht en beoordeeld op basis van het preventiemodel Reynolds (Trimbos instituut).

Dit model kent 3 pijlers, te weten:

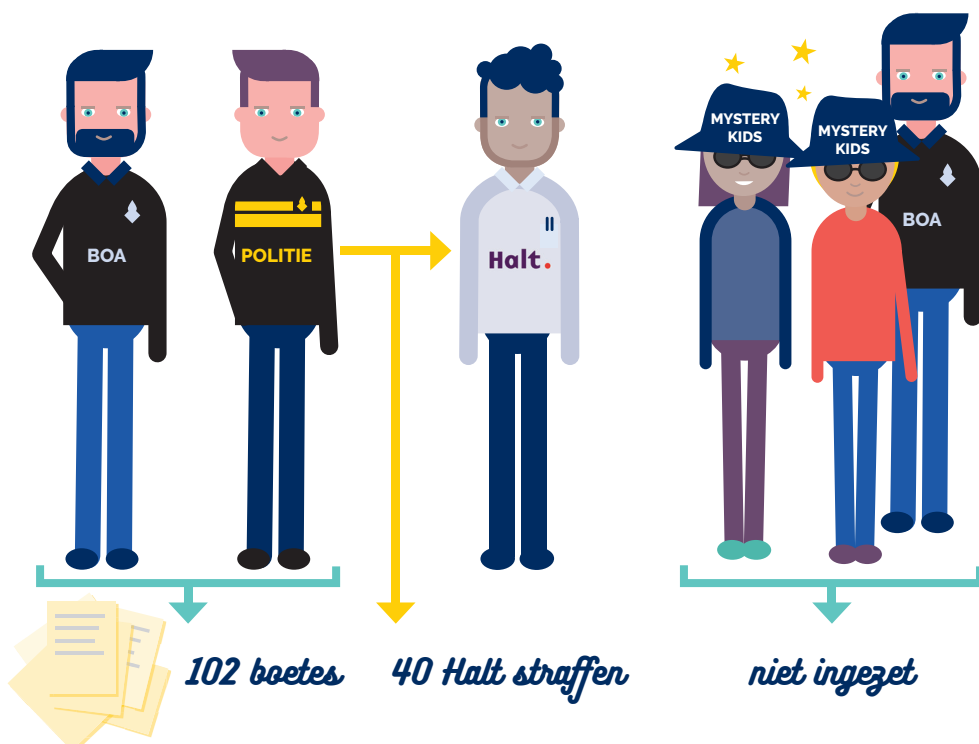
- ✓ Regelgeving
- ✓ Handhaving
- ✓ Educatie

Daarnaast is er gekeken of er in de plannen een beleid gericht op hokken en keten is opgenomen.

N=11 (gemeenten)	Regelgeving	Handhaving	Educatie	Beleid op hokken en keten
Niet/ nauwelijks (goed) omschreven	6	0	0	3
Redelijk goed omschreven	3	5	4	1
Goed omschreven	2	6	7	7

Handhavende maatregelen

Jongeren onder de 18 jaar

In de regio IJsselland wordt voor de handhaving van de DHW alleen gebruik gemaakt van BOA's en politie en niet van mystery kids (in samenwerking met BOA's*).

In één gemeente in de regio worden mystery kids wel ingezet, echter niet als handhavingsinstrument maar als evaluatieinstrument.

* BOA = buitengewoon opsporingsambtenaar

Nieuwe DHW in sportclubs

Sportverenigingen zijn op de hoogte van de nieuwe DHW, maar hebben behoefte aan ondersteuning om het beleid vorm te geven binnen hun sportclub.

De verenigingen geven aan dat de 'gezellige' drinkcultuur op de zaterdagen is afgezwakt en dat er beduidend minder minderjarigen in de kantine zijn.

Er is een terugloop van het aantal minderjarige bezoekers van verenigingsfeesten en activiteiten op de sportvereniging. Het lijkt erop dat 16- en 17 jarigen elders de gezelligheid opzoeken om daar een biertje te drinken.

Barvrijwilligers en jeugdleiders vinden het soms lastig om minderjarigen aan te spreken op het alcoholgebruik.

Medewerker sportvereniging: "Dus blijkbaar is het onder de jongeren wel duidelijk dat ze het hier binnen de sportvereniging niet hoeven te proberen. En dat zijn wel de hardnekkige jongens die ik op de tentfeesten regelmatig met een biertje rond zie lopen".

Medewerker sportvereniging: "Wie ben ik dan om die vader te vertellen dat zijn zoon niet mag drinken?"

Festival

Nieuwe DHW op festivals

Ondanks zichtbaar aanwezige **hand-havingsmaatregelen** (identiteitskaartcontrole bij de ingang, het uitdelen van stempels of polsbandjes en rondlopende BOA's) wordt er op festivals door minderjarigen gewoon nog gedronken.

Het drinken van alcohol tijdens een festival is belangrijk voor jongeren. Doordat jongeren de **alcohol aan**

elkaar doorgeven blijft het drinken voor minderjarigen ook mogelijk. Over de **schadelijke effecten** van alcohol is bij de festivalgangers weinig tot niets bekend.

Minderjarige festivalbezoeker: "De wet is omhoog gegaan, maar bijna niemand houdt hier rekening mee. Krijg ik het bij deze bar niet mee? Probeer ik het bij de volgende bar wel."

4 Mening deskundigen

De highlights

Algemeen

1. Preventie en handhaving hebben een gezamenlijk doel en moeten in nauwe samenspraak worden ingezet.

Onderwijs

2. Huidige alcoholmatigingscampagnes in combinatie met weerbaarheid en zelfcontrole van jongeren inzetten.
3. Ondersteuning van de docenten is belangrijk voor vroegsignalering en het actief doorverwijzen.

Verstreckende partijen

4. Meer transparante huisregels en schenktijden voor sportkantines.

5. Initiatieven als de 'gezonde sportkantine' stimuleren.
6. Verstreckende partijen moeten beter signaleren en alarmeren als het gaat over alcohol <18 jaar.

Thuisituatie

7. Ouders lijken verzadigd van de adviezen over alcoholgebruik, maar hebben wel behoefte aan opvoedingstechnieken. Informatie moet aansluiten op deze hulpvraag.
8. Ouders moeten gestimuleerd worden om regels te stellen.
9. Ouderavonden moeten gericht zijn op meer algemene thema's, waarin het thema alcohol opgenomen is. Dit om de opkomst te verhogen.

10. Er moet geïnvesteerd worden in personen die een sleutelrol vervullen in de lokale samenleving.

Keten en hokken

11. De aanpak van keten moet regionaal plaatsvinden, waarbij informatie en ideeën worden uitgewisseld.
12. Er moeten meer mogelijkheden komen om ingang te krijgen in de keten (bv. brandveiligheid – brandweer).
13. Binnen de keten moeten gesprekken worden gevoerd met zowel de jongeren als keet(h)ouders, aansluitend op de wetgeving en de verantwoordelijkheden van de keeteigenaar.

Aanbevelingen

Laat preventie en handhaving meer hand in hand gaan

Zorg lokaal voor een samenhangende aanpak met aandacht voor jongeren, ouders, (sport)verenigingen, hokken, keten én verstrekkers. Een goed voorbeeld is Fris Valley. www.frisvalley.nl

Creëer een sluitende en efficiënte keten van regelgeving, toezicht en handhaving

Verbeter de samenwerking tussen gemeenten, BOA's en politie in de regio, zorg voor eenduidigheid in de aanpak en leer van elkaar. Maak gebruik van risicoanalyse en voer controles uit op basis van signalen en meldingen. www.handhavingdhw.nl/drank-en-horecawet

Zet mystery kids in

Maak gebruik van mystery kids als evaluatiemiddel en neem de uitkomsten mee in de uitvoering van het toezicht- en handhavingbeleid. www.nuchter.nl/voor-verstrekking/mysterykids-op-bezoek

Zet breed in op kennis, bewustwording en empowerment

Vergroot kennis en bewustzijn met een lokale of regionale campagne, gekoppeld aan de landelijke NIX18 campagne. Organiseer ook bijeenkomsten, zoals over het puberbrein of awareness meetings, bij (sport)verenigingen. www.nocnsf.nl

Omdat groepsdruk een grote rol speelt bij het (beginnen met) alcohol drinken, is naast kennis ook empowerment van jongeren erg belangrijk. www.rotsen-water.nl en www.weerbaarheid.nu/trainingen/marietjekessels

Stimuleer ouders afspraken te maken

Afspraken tussen ouders en kinderen over alcoholgebruik, regels stellen en in gesprek blijven, hebben een positieve invloed op het alcoholgebruik. Ouders hebben een voorbeeldrol; gebruik de invloed op je kind en voel je verantwoordelijk. www.uwkindenalcohol.nl

Zet in op de eigen kracht en zelfregie van de samenleving

Gebruik de kracht van de samenleving om verandering van gedrag en gewoonten te bewerkstelligen. Houd er rekening mee dat alcoholgebruik verankerd is in de lokale cultuur en dat veranderingen een lange adem vergen. Een voorbeeld van een aanpak: 'Verlavingspreventie in de community'.

Blijf de gevolgen van de nieuwe DHW monitoren

Doe over 4 jaar – eind 2019 – opnieuw uitgebreid onderzoek onder 13 tot en met 19 jarigen om inzicht te krijgen in de veranderingen in alcoholgebruik en opvattingen van jongeren en hun ouders.

Voer daarnaast procesevaluatie uit om lokaal de opbrengsten van preventie- en handavingsactiviteiten zichtbaar te maken en de aanpak bij te sturen.

Start nieuw onderzoek naar alcohol gerelateerd letsel

Vergroot de bewustwording op de spoedeisende hulp en huisartsenpost over alcohol- en middelengebruik bij jongeren en verbeter de registratie van alcohol gerelateerd letsel. Dit maakt passende nazorg mogelijk en de kans op herhaling kleiner.

Colofon

Uitgave: GGD IJsselland, 2016.

Onderzoek uitgevoerd door: GGD IJsselland en Hogeschool Windesheim, Lectoraat Verslaving.

Met dank aan: Tactus verslavingszorg, Isala Klinieken, Halt en alle deelnemers aan de expertmeeting.

In deze factsheet zijn de uitkomsten van dit onderzoek in hoofdlijnen weergegeven. Het volledige rapport is beschikbaar vanaf medio september 2016.

De cijfers op gemeenteniveau zijn ook terug te vinden in dit rapport en op de gezondheidsatlas van GGD IJsselland: www.gezondheidsatlasggdijselland.nl.

Vragen over deze factsheet kunt u mailen naar het Kennis- en expertisecentrum van GGD IJsselland: kec@ggdijselland.nl

Windesheim

IJsselland